

ПРАВЕН РЕЖИМ НА ДОПЪЛНИТЕЛНИТЕ ПАРИЧНИ ВНОСКИ

*Проф. д-р Маргарита Бъчварова
Икономически университет – Варна*

LEGAL REGIME OF ADDITIONAL MONETARY CONTRIBUTIONS IN LTD

**Professor Margarita Bachvarova, PhD
University of Economics – Varna**

Резюме: *Основната цел в настоящото изследване е да анализира разпоредбите относно допълнителните парични вноски, които съдружник в ООД при определени обстоятелства е задължен да внесе в полза на дружеството. Основните аспекти се отнасят до тяхната характеристика и съотношението им с дяловите вноски в капитала и последиците при неизпълнение.*

Ключови думи: *членство; допълнителна парична вноска, последици при неизпълнение*

Abstract: *The main objective in the present study is to analyze the provisions regarding the additional monetary contributions that a partner in an OOD, under certain circumstances, is obliged to make for the benefit of the company. The main aspects relate to their characteristics and their relationship with equity contributions in the capital and the consequences in case of default.*

Keywords: *membership; contribution, consequences of default*

Doi: <https://doi.org/10.36997/LBCS2022.10>

Въведение

Дружеството с ограничена отговорност (ООД) е капиталово по вид дружество с тази особеност, че е със запазени личностни елементи. Задължението за допълнителни парични вноски е именно отражение на значението на личността в ООД. Научният интерес на автора към посочената проблематика е породен от особения правен режим, установен в търговското законодателство. Той е свързан с фактическия състав за постановяване на решение от компетентния орган, необходимите задължителни реквизити

на решението, което е източник на задължението, и последиците, които поражда спрямо членственото правоотношение. Поради факта, че представляват елемент от правното положение на отделния съдружник, техните особености най-ярко проличават при съпоставката им с главното задължение за дялови вноски, които формират капитала на дружеството.

Основните задачи се свеждат до: а) анализ на задължението за допълнителните парични вноски; б) посочване на разграничителните белези на допълнителните парични вноски в сравнение с дяловата вноска в ООД; в) анализ на последиците при неизпълнение.

Обект в настоящото изследване е правният режим в чл. 134 от ТЗ, който е от основно значение за правния режим на допълнителните парични вноски.

Методите на изследване са анализ, синтез, индукция, дедукция, формален и систематичен метод.

Изложение

Допълнителната парична вноски представлява последващо и вторично имуществено задължение за съдружник в ООД, тъй като възниква, след като дружеството вече е учредено по съответния ред. Нормата в чл. 134, ал. 1 от ТЗ е с диспозитивен характер, което обуславя заключението, че това задължение следва да бъде предварително уредено в дружествения договор (Кацаров 1990: 320-322). Допълнителен аргумент в подкрепа на това разбиране е обстоятелството, че в дружествения договор в задължителното му съдържание се изисква уреждането на членството и неговото съдържание. Фактическият състав за пораждането на задължението предполага наличието на следните предпоставки:

- ✓ наличие на загуби и временна необходимост от парични средства;

- ✓ решение на общото събрание за откриването им;

- ✓ срок, в рамките на който задължението съществува.

Като дискуссионен може да се окаже въпросът: необходимо ли е едновременно да са налице загуби и необходимост от парични средства, т.е. дали двете условия са кумулативно дадени, или могат да се прилагат алтернативно? Граматическото тълкуване на закона, кой-

то използва съюза „и“⁶⁸ навежда на заключението, че двете условия следва да съществуват едновременно. Отделни автори (Герджиков 1994: 445-446) са на мнение, че посочените предпоставки поотделно дават възможност за прилагане на компетентността на ОС за решение за допълнителни парични вноски. При наличието на необходимост от парични средства целта е да се избегне неплатежоспособност на дружеството и откриване на производство по несъстоятелност. При наличие на загуби на практика дружеството може да се окаже в хипотеза на свърхзадълженост. С оглед на необходимостта за запазване на дружеството споделяме по-широкото тълкуване на закона, което води до алтернативен характер на посочените условия за постановяване на решение. Следователно, от необходимостта да съществува временна необходимост от парични средства като първи елемент от фактическия състав на пораждане на задължението за допълнителна парична вноска следва, че е налице обективна и реална нужда за дружеството да се стабилизира финансово чрез този способ. Мотивирането на решението на дружеството в тази връзка се явява и материална предпоставка за неговата законосъобразност, а не въпрос на целесъобразност. Поради тези съображения подлежи и на съдебен контрол при неговото обжалване.

Решението на ОС се взема с квалифицирано мнозинство $\frac{3}{4}$ от капитала или единодушие, ако изрично е предвидено в дружествения договор. Следователно то се явява източник на задължението (Решение №70 на ВКС 2014 г). Решението ще има принудителен характер, когато се постановява с мнозинство от $\frac{3}{4}$ от капитала за съдружник, който не е съгласен, и въпреки това е постигнато съответното мнозинство за неговата валидност. Когато в договора е предвидено единодушие за постановяването му и не е налице съгласие, дружеството разполага с възможността да сключи договори за заем със съдружниците и по този начин да се кредитира неговата дейност. Отделни автори (Голева 2004: 194-195) считат, че поради наличието на срок за връщане по правната си същност допълнителните парични вноски представляват заем. На посоченото твърдение могат да се противопоставят следните основни различия между тях: 1) източник на за-

⁶⁸ Съгласно чл. 134, ал. 1 от Търговския закон (ТЗ) по решение на общото събрание за покриване на загуби и при временна необходимост от парични средства съдружниците могат да бъдат задължени да направят допълнителни парични вноски за определен срок.

дължението за заемни вноски е договорът, докато задължението за допълнителни парични вноски предполага решение на общото събрание на дружеството; 2) договорът за заем е реален договор, което изисква още при сключването му съдружникът да внесе в полза на дружеството заетата сума; 3) неизпълнението на задължението от съдружника по договора за заем не рефлектира върху членственото правоотношение, то е в чист вид облигационно задължение. Докато при неизпълнение на задължението за допълнителна парична вношка като неблагоприятна последица е предвидено възможност за дружеството да изключи съдружника; 4) договорът за заем представлява субективна търговска сделка за разлика от решението за допълнителна парична вношка, което се отнася към решенията-сделки, но то няма търговски характер. И при заема, и при задължението за допълнителните парични вноски съдружникът се конституира като кредитор спрямо дружеството, но поради липса на търговски характер на решението, то съдружникът не може да се възползва от производството по несъстоятелност спрямо дружеството, когато то не е в състояние да ги върне в посочения срок. Практически не е изключена хипотеза за дружеството да се освободи от задължението си за връщане на заемните средства, като то се новира срещу задължение за допълнителни парични вноски, което възниква, ако е осъществен фактическият състав на чл. 134 от ТЗ.

Задължението за допълнителни вноски винаги има временен характер. Това произтича от законовото изискване в решението да бъде посочен срок за връщане. Налице е задължителен реквизит, поради което срокът се явява условие за валидност на решението на ОС на дружеството. Той може да бъде уговорен в полза на дружеството или на двете страни. Срокът трябва да е разумен, т.е. адекватен на времето за покриване на загубите. Следва да се приеме, че предвиждането на дълги срокове от порядъка на 10 и повече години за връщането им не отговаря на целта на закона, поради което е в състояние да обуслови незаконосъобразност на решението. Защитата на съдружника в посочената хипотеза може да се осъществи по реда на чл. 74 от ТЗ чрез обжалване на решението пред окръжния съд.

За характеристика на допълнителните парични вноски като техни специфики може да използваме сравнителния метод за съпоставянето им с дяловите вноски. Основните различия се отнасят до следните белези, характерни за допълнителните парични вноски:

1) те не се отразяват в капитала на дружеството в юридически смисъл; 2) за тях допустимо е да се уговорят лихви (за дяловата вноски е налице изрична забрана в този смисъл; 3) допълнителните парични вноски могат да се опрощават, за разлика от дяловите вноски, за които съществува относителна забрана-опрощаване се допуска само при намаляване на капитала; 4) срокът за допълнителните парични вноски се регламентира в решението за приемането им, докато ТЗ предвижда, че вноските в капитала следва да се внесат със срок от 2 години; 5) задължението за дялови вноски се поражда при промяна на капитала, за което решението на общото събрание се постановява с единодушие. По закон решението за допълнителна парична вноски се постановява с $\frac{3}{4}$ от капитала освен ако в дружествения договор не е прието по-високо мнозинство; 6) последиците при неизпълнение на допълнителната парична вноски могат да бъдат: напускане на съдружника, който не е гласувал за решението за допълнителни парични вноски, или изключване, когато не е упражнено правото за напускане. При неизпълнение на задължението за дялова вноски с изключването отпада правото на съдружника да иска ликвидационния си дял от дружеството (Колев 2016). Изключване на съдружника, поради неизпълнение на задължението за допълнителна парична вноски, е алтернативно и се допуска само ако самият съдружник не е изразил воля за напускане с предизвестие. Правото е срочно и е в рамките на 1 месец от събранието или от уведомлението за съдружниците, които не са присъствали. В този случай съответно дружеството не е в състояние да отнеме паричната равностойност на участието му; 7) налице са различия при процедурите за изключване при неизпълнението на тези двете имуществени задължения към дружеството. При изключване на основание неизпълнение на задължението за дялови вноски управителят е длъжен да изпрати писмено уведомление с допълнителен срок за изпълнение и предупреждение за изключването. При неизпълнение на задължението за дялова вноски изключване е допустимо само когато съдружникът не е осъществил правото си за напускане в срок от един месец от събранието за постановяване на решението за допълнителни парични вноски. В този случай не е необходимо да се предоставя допълнителен срок за изпълнение. Функциите на управителя по повод изключването на съдружниците са различни като орган на дружеството, чието предназначение е да изявява и изпълнява неговата воля (Цветковска 2019: 279-289).

Поради посочените различия в изложението между дяловите вноски и допълнителните парични вноски съдебната ни практика заема позицията за недопустимост относно новирането им като дялови вноски в капитала. Допълнителните парични вноски не представляват вземане по смисъла на чл. 72 от ТЗ, за да могат да се включат в основния капитал на дружеството (Решение ОС Пазарджик 55/2018). В допълнение към този аргумент е и правилото в чл. 73а от ТЗ за забрана за прихващане или опрощаване на задължението на съдружниците за вноски в капитала.

Заклучение

В заключение, правният режим на задължението за допълнителни парични вноски показва специфики, свързани с предпоставките за неговото възникване и необходимостта от прецизна преценка за наличието им от органите на дружеството. При постановяването на решението от дружеството е необходимо стриктно спазване на фактическия състав за пораждане на задължението с оглед на неговата материална законосъобразност. При неизпълнение на задължението от съдружника това рефлектира съществено върху неговото членство, поради възможността да бъде изключен от дружеството. Поради принудителния му характер може да се използва от мажоритарния собственик на капитала и като механизъм за мотивиране на съдружника сам да напусне дружеството в хипотеза, в която размерът на допълнителната парична вноска не е съразмерна на участието му в капитала и по този начин се явява обременително за съдружника.

Използвана литература:

1. Герджиков, О. (1994). Коментар на Търговския закон. Книга втора. Чл. 113-117. София: Алиена-Дочев.

(Gerdgikov, O. (1994) Komentar na Targovskiya zakon. Kniga vtora. Chl. 113-117. Sofia: Aliena-Dochev)

2. Голева, П. (2004). Търговско право. Книга първа. София: Феня.

(Goleva, P. (2004). Targovsko parvo. Kniga parva. Sofia: Feneya)

3. Кацаров, К. (1990). Систематичен курс по българско търговско право. София.

(Katsarov, K. (1990). Sistematischen kurs po balgarsko targovsko pravo. Sofia)

4. Колев, Н. (2016). Изключване на съдружник в ООД. София. (Kolev. N. (2016). Izkluchvane na sadrugnik v OOD. Sofia)

5. Цветковска, М. (2019). Сравнителна характеристика на правомощията на прокуриста и управителя на дружеството с ограничена отговорност. // Правото и бизнесът в съвременното общество: Актуални правни предизвикателства в икономиката. Сборник с доклади. Варна: Наука и икономика, с. 279-289.

(Tsvetovska, M. (2019). Sravnitelna harakteristika na pravomochtiytya na prokurista I upravatelya na drugestvoto s ograniчена otgovornost. // Pravoto I biznesat v savremennoto obchttestvo: Aktualni pravni predizvikatelstva v ikononikata. Sbornik dokladi. Varna: Nauka i ikononika, s. 279-289)

6. Решение №70 на ВКС /2014 г (<http://domino.vks.bg/bcap/scc/webdata.nsf/f7bb5453c25ba502c2257a7b002d7312/12be88e6f65aee3ec2257d3f0028d5f9?OpenDocument>).

(Peshenie №70 na VKS 2014 g (<http://domino.vks.bg/bcap/scc/webdata.nsf/f7bb5453c25ba502c2257a7b002d7312/12be88e6f65aee3ec2257d3f0028d5f9?OpenDocument>))

7. Решение №55, 2018, Окръжен съд Пазарджик (http://court-pz.info/2018_1/0074d818_10141218.htm).

(Peshenie № 55, 2018 na Okragen sad Pazardgik (http://court-pz.info/2018_1/0074d818_10141218.htm))

За контакти:

Проф. д-р М. Бъчварова

Икономически университет – Варна

E-mail: bachvarova@ue-varna.bg